

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра історіографії, джерелознавства та археології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

_____ **Вступ до спеціальності. I семестр** _____
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ бакалавр _____

галузь знань _____ 03 гуманітарні науки _____
(шифр і назва)

спеціальність _____ 032 Історія та археологія _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ 032 Історія та археологія _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____ Історія та археологія _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____
(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ Історичний факультет _____

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)

“31” серпня 2018 року, протокол № 8

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Посохов Сергій Іванович, докт. іст. наук, професор кафедри історіографії, джерелознавства та археології

Програму схвалено на засіданні кафедри історіографії, джерелознавства та археології

Протокол від «14»__червня_____2018 року № 10

Завідувач кафедри _____

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
__історичного факультету

Протокол від “20” червня 2018 року № 9

Голова методичної комісії

_____ Тумаков О. І.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

бакалавра
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності історія та археологія - 032 (бакалаври)

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є:

Ознайомити студентів із основами його майбутньої фахової діяльності, а також ознайомити із історією та традиціями університетів, зокрема, Харківського.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

Курс розрахований на студентів I курсу історичного факультету. Студенти набувають знання з історії історичної освіти і науки в університеті. Знайомляться з основами наукового дослідження.

1.3. Кількість кредитів – 4 (в т.ч. 1 частина – 2)

1.4. Загальна кількість годин 120 (в т.ч. 1 частина – 60)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-й
Семестр	
1-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
28 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати:

Під час викладання матеріалу використовуються базові історичні знання студентів, а також матеріал з історії України. При характеристиці історії розвитку історичної науки в університеті використовується деякий матеріал з курсу "українська історіографія".

що історія українського мистецтва є частиною циклу історичних дисциплін і вивчає основні вміти:

Під час лекцій, дискусій і самостійної роботи студенти повинні оволодіти початковими навичками роботи з історичними джерелами і спеціальною та загальною літературою. У

результаті вивчення даного курсу студент повинен усвідомити свій фаховий вибір, більш чітко визначити свої наукові пріоритети, набути навичок критичного мислення. Вивчення курсу повинно допомогти студентам аналізувати події і явища в галузі історичної освіти і науки, визначити мету та завдання власних історичних досліджень.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Феномен університету та типи університетів.

ТЕМА 1. Вступ. Мета курсу. Завдання. Система електронного навчання. Предмет і завдання спеціального курсу.

ТЕМА 2. Феномен університету. Місія університету.

Університет як соціальний інститут. Місія та функції університетів. Видатні мислителі про університет. Філософський дискурс ідеї Університету. Ідея Університету вчора, сьогодні, завтра. Університет як модерний заклад.

ТЕМА 3. Типи університетів.

Протоуніверситетська освіта. Середньовічний (докласичний) університет. Загальна характеристика середньовічного університету. Становлення класичного університету. Вільгельм фон Гумбольдт. Ідейний фактор еволюції університетів. Регіональні особливості університетів: «дослідницький» Гумбольдтівський, Інтернатного типу (Оксбридж), Французька модель «великих шкіл», Чикагська модель загальноосвітніх програм (гуманітарна спрямованість). Сучасний («масовий», «посткласичний») університет. Фактори та результати змін.

Розділ 2. Історія Харківського університету.

ТЕМА 4. Харківський університет та його внесок у розвиток освіти та науки. Історія розвитку освіти на Слобожанщині у XVII-XVIII ст. Заснування та основні етапи розвитку Харківського університету. В.Н. Каразін. Внесок Харківського університету у розвиток освіти та науки. Видатні вихованці та викладачі університету. Склад студентів та викладачів історико-філологічного (історичного) факультету в XIX – XX ст. Система наукових ступенів та звань. Внесок вчених Харківського університету у розвиток історичної науки.

ТЕМА 5. Університетські традиції та університетський стиль життя.

Поняття «стиль життя». Університетські традиції у минулому та сьогодні. Університетський локус. Університет та суспільство.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Феномен та типи університетів.												
Тема 1. Вступ.	6	2				4						

Тема 2. Феномен університету	6	4			2					
Тема 3. Типи університетів	12	6			6					
Разом за розділом 1	24	12			12					
Розділ 2. Історія Харківського університету										
Тема 4. Харківський університет	18	12			8					
Тема 5. Університетські традиції та університетський стиль життя	18	8			8					
Разом за розділом 2	36	20			16					
Усього годин	60	32			28					

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1	Принципи функціонування системи електронного навчання	2	Співбесіда
2	Ознайомлення із поглядами видатних мислителів на місію університету. Вивчення творів про ідею університету.	2	Співбесіда
3	Організація навчального процесу та система викладання історичних дисциплін в університетах. Університет та інші навчальні заклади	2	Співбесіда
4	Історія Харківського університету: збір спогадів випускників Харківського університету, участь у квесті, участь у підготовці виставки	12	Перевірка виконання завдань
5	Особливості університетського стилю життя: написання есе	10	Перевірка есе
	Разом	28	

6. Індивідуальні завдання

Збір спогадів, виконання творчого завдання.

7. Методи контролю

Перевірка есе та індивідуального завдання, проведення квесту, співбесіда, залік

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1	Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання		
T1-2	T3	T4	T5			100
				50		100
					50	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Вихованці Харківського університету. – Х., 2004.
2. Ідея університету: Антологія. – Л., 2002.
3. Поляков Н.В., Савчук В.С. Классический университет. От идей античности к идеям Болонского процесса. – Днепропетровск, 2007 (Те саме укр.. мовою 2005).
4. Покликання університету. – К., 2005.
5. Университетская идея в Российской империи XVIII – начала XX веков: Антология : учеб. пособие для вузов / сост. А. Ю. Андреев, С. И. Посохов. – М. : РОССПЭН, 2011. – 527 с.
6. Эко У. Как написать дипломную работу: гуманитарные науки. – М., 2003.
7. Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна за 200 років. – Х., 2004.

8. Університетська автономія: її друзі та вороги. – К., 2008.

Допоміжна література

9. Андреев А.Ю. Российские университеты XVIII – первой половины XIX века в контексте университетской истории Европы. – М., 2009.
10. Болебрух А.Г., Куделко С.М., Хрідочкін А.В. Василь Назарович Каразін. – Х., 2005.
11. «Быть русским по духу и европейцем по образованию»: Университеты Российской империи в образовательном пространстве Центральной и Восточной Европы 18 – начала 20 в. – М., 2009.
12. Краткий очерк истории Харьковского университета. – Х., 1906.
13. Багалея Д.И. Опыт истории Харьковского университета: В 2 т. – Х., 1898-1902.
14. Историко-филологический факультет Харьковского университета за 100 лет его существования.
15. Петров Ф.А. Формирование системы университетского образования в России: в 4 т, 5 кн. – М., 2002 - 2003.
16. Посохов С.І. Образи університетів Російської імперії др. пол. XIX – початку XX ст.. в публіцистиці та історіографії. – Х., 2006.
17. Харьковский государственный университет им. А.М. Горького за 150 лет. – Х., 1955.
18. Харьковский государственный университет, 1805-1980: Ист. очерк. – Х., 1980.
19. Харківський університет – рідному місту. – Х., 2004
20. Слюсарский А.Г. В.Н. Каразин. Его научная и общественная деятельность. – Х., 1955.
21. Журавский Ю.И., Зайцев Б.П., Мигаль Б.К. Харьковский университет в годы Великой Отечественной войны. – Х., 1989. Те саме укр. мовою (Х., 2010).
22. Бібліографічний словник вчених Харківського національного університету. Т. 1-2. – Х., 1996-2000.
23. Посохова Л.Ю. Харківський колегіум (XVIII – перша пол. XIX ст.). – Х., 1999.
24. Харківський університет XIX – початку XX ст. у спогадах його професорів та вихованців: У 2 т. – Х., 2009-2010.
25. Эймонтова Р.Г. Русские университеты на грани двух эпох: От России крепостн. к России капиталист. – М.: Наука, 1985.

10. Інформаційні ресурси

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна за двісті років: бібліогр. покажч. – Х., 2007.

Ілюстративний матеріал

11. Теми рефератів та питання для здійснення поточного й рубіжного контролю знань студентів

1. Видатні мислителі про місію та функції університетів.
2. Типи та моделі університетів
3. Основні риси середньовічного університету.
4. Новації В. фон Гумбольдта та розвиток університетів.
5. Проблеми та перспективи сучасного університету.
6. Розвиток освіти в м. Харкові до відкриття університету.
7. Роль Харківського колегіуму в розвитку освіти в Україні.
8. Система викладання навчальних дисциплін в Харківському колегіумі.
9. Історія створення Харківського університету. В.Н. Каразін.
10. Основні етапи історії Харківського університету.
11. Наукова та просвітительська діяльність викладачів історико-філологічного факультету Харківського університету в ХІХ – на поч. ХХ ст.
12. Харківське історико-філологічне товариство.
13. Наукова діяльність студентства. Студентські наукові гуртки Харківського університету.
14. Реорганізація Харківського університету у 1920-ті роки. ХІНО.
15. Склад студентства ХІНО.
16. Форми організації історичної освіти в 1920-ті – 1930-ті роки.
17. Наукові дослідження в галузі історичної науки у міжвоєнний період в Харкові.
18. Відродження Харківського університету. Історичний факультет у др. пол. 1930-х років.
19. Харківський університет в роки Великої Вітчизняної війни.
20. Історична освіта в Харківському університеті др. пол. ХХ ст.
21. Наукові дослідження істориків Харківського університету др. пол. ХХ ст.
22. Студентське наукове товариство історичного факультету.
23. Основні тенденції в розвитку історичної освіти та науки на сучасному етапі.

12. Тематика курсових та дипломних праць.

1. Історична освіта в гімназіях Російської імперії другої пол. ХІХ – поч. ХХ ст.ст.
2. Студентський друк у російських університетах другої пол. ХІХ – поч. ХХ ст.ст. як історичне джерело.
3. Побут студентів Харківського університету у другій пол. ХІХ ст.
4. Харківський університет у контексті суспільного руху другої пол. ХІХ ст.
5. Вчені Харківського університету у боротьбі за розширення університетської автономії.

6. Дискусії щодо "університетського питання" на поч. XX ст.
7. Студентство у національно-визвольному русі України наприкінці XIX – поч. XX ст.ст.
8. Соціальний портрет студентства Харківського університету.
9. Організація самостійної роботи студентів в університетах Російської імперії.
10. Студентські переписи як історичне джерело.
11. Студентські земляцтва у Харківському університеті XIX – поч. XX ст.ст.
12. Попечителі учбових округів у системі управління університетами Російської імперії XIX – поч. XX ст.ст.
13. Спогади студентів і професорів про Харківський університет як історичне джерело.
14. Видавнича діяльність Харківського університету.
15. Причини і наслідки боротьби усередині "професорської корпорації" Харківського університету XIX – поч. XX ст.ст.
16. Студентський рух другої пол. XIX – поч. XX ст.ст.: проблеми історіографії.
17. В.Н. Каразін в оцінках сучасників і в історіографії.
18. Взаємовплив ХІФО з громадськістю у справі охорони і вивчення пам'яток історії і культури.
19. Створення бази даних: "Історико-філологічний факультет на сторінках "Записок Императорского Харьковского университета".
20. Створення бази даних: "Видатні випускники історико-філологічного факультету Харківського університету".
21. Створення бази даних: "Харківський університет на сторінках "Харьковских губернских ведомостей".
22. Створення бази даних: "Матеріали з історії Харківського університету в фондах ДАХО".
23. Створення бази даних: "Бібліографії вчених-істориків Харківського університету".
24. Створення бази даних: "Хроніка подій в історії Харківського університету".
25. Нагороди і почесні звання в університетах Російської імперії.
26. Символи і емблеми навчальних закладів і наукових установ.
27. Символи науки і освіти у їхньому історичному розвитку.
28. Мундири студентів і професорів університетів Російської імперії.
29. Генеалогія роду Каразіних.
30. Антропоніми студентів Харківського університету XIX – поч. XX ст.ст. як історичне джерело.

31. Створення бази даних: "Ономастикон Харківського університету" (назви об'єктів, пов'язані з Харківським університетом).
32. Створення бази даних: "Герби і емблеми університетів світу".
33. Створення бази даних: "Екслібриси професорів Харківського університету".
34. Створення бази даних: "Маргіналії на сторінках старопечатних видань із фондів ЦНБ".
35. Створення бази даних: "Монети і монетні кладки у фондах Музею археології та етнографії Слобідської України".
36. Створення бази даних: "Фалерістичний матеріал у фондах Музею археології і етнографії Слобідської України".